

Verden, hvor Svælget mellem de højere Samfundsklasser, mellem de rigeste Mænd og Arbejderklassen er større end i England, og hvor der i ringere Grad findes en Overgang gennem en besiddende Mellemlasse. Jeg tror ikke, at det høje Tings Medlemmer paa nogen mulig Maade ville være med til Foranstaltninger, der kunde bevirke, at man vilde hemme Mellemlassens Virksomhed herhjemme. Jeg tror ikke, at de Herrer ville gøre det over for Næringslivet i Byerne, fordi jeg har set, hvorledes de Herrer have udfoldet udmærkede Bestræbelser for ikke blot at bevare en Mellemlasse paa Landet, men ogsaa at udvikle den og skabe stadig flere og flere, der kunne slutte sig til den — jeg nævner som Eksempel Husmandsloven.

Nu ville de Herrer kunne sige til mig: Ja, men i det Øjeblik vi indskrænke Forretningslivet om Søndagen, er det jo lige for alle. Jeg vil sige til de Herrer, at de se maaske ikke, at de netop derved gavne Stormagasinerne, gavne de store Forretninger paa de smaas Bekostning. Det, en Mængde af de mindre næringsdrivende leve af, er den Handel, de have i Ny og Næ, naar der er lukket i de store Forretninger, og Forholdet er jo netop det, at en Del store Forretninger uden Lovtvang lukke om Søndagen, og at vi komme længere og længere hen imod det, at de Forretninger, der beskæftige et større Personale, lukke om Søndagen. Kun de mindre Erhverv holde aabent, og de have derved en lille Indtægt, som man skal være sig stærkt for at tage fra dem, fordi den enten er det ringe Overskud, de have af deres Forretning, eller ogsaa den sidste Fortjeneste, som behøves for at faa Balance i Regnskabet.

Ud fra disse mine Grundbetragtninger skal jeg for øvrigt sige, at der er Forretninger, som efter min Mening absolut burde lukke om Søndagen. Der er Forretninger, som det er aldeles overflødigt at holde aabne, og der er en Klasse af Mennesker, som man absolut skylder at skaffe noget mere Frihed, end de have i Øjeblikket. Jeg tænker specielt paa Urtekramforretninger, Manufakturforretning o.l. Og jeg siger da til de Herrer Forslagsstillere: Lad os ikke tage Munden saa fuld i vor Tvangslov, at vi lukke for alle og enhver, at vi have saa faa Undtagelser, at Hovedreglen er den, at man lukker. Derved opnaar man nemlig at standse en Reform som denne, i Stedet for, at man kunde faa gennemført modificerede Bestemmelser, der virkelig kunde komme dem

til Nytte, der skulde have Nytte af dem. Jeg gentager, at for mig staar det saaledes, at en Mængde af dem, der ere beskæftigede i Forretningen, det være sig paa Kontor eller i Butik, ere de Mennesker i vort Samfund, der egentlig have mindst Frihed af alle, og jeg gentager, at det skulde være mig en Glæde at arbejde hen til, at man ved Lovgivningen kunde støtte deres Bestræbelser for at opnaa mere Frihed, ganske særligt, naar det kunde ske, uden at man derved skadede Erhvervslivet.

Naar jeg derefter ganske kortelig skulde omtale enkelte Bestemmelser i Lovforslaget, vil jeg først genkalde i Erindringer den ærede Ordfører (Knops) Udtalelse om, at Bestræbelserne for Indskrænkning af Søndagsarbejdet vare dels dikterede fra enkelte Sider af en religiøs Opfattelse, og dels gik ud paa at skaffe mere Frihed. De ærede Forslagsstillere ere for største Delen Landboere. Jeg vil sige til de Herrer, at derfor forekommer det mig lidt mærkeligt, at de alene ere saa ivrige efter at skabe mere Frihed inde i Byerne, men at de gaa saa let hen over Forholdene ude paa Landet. Jeg tror ikke, det har været de Herrer Mening paa nogen mulig Maade at ville favorisere Landet paa Byernes Bekostning. Jeg tror kun, det er en Forglemmelse, naar der f. Eks. ikke i § 1 staar, at der kun maa foretages nødvendigt Arbejde ligesom i Byerne, thi det maa jo dog lige saa vel ude paa Landet som i Byerne stride mod Religionens Bud og mod den Frihed, man under sine Folk, at der foretages unødvendige Arbejder om Søndagen.

Der er i Lovforslaget indkommet forskellige ny Bestemmelser. Enkelte af dem har det glædet mig i høj Grad at se. Andre af dem er jeg meget mere end misfornøjet med. Jeg kan f. Eks. ikke forstaa, hvorfor de Herrer absolut ville have indsat en Bestemmelse om, at Bagerbutikker skulle lukke Kl. 12 om Søndagen. Jeg kan ikke forstaa det. Det kan ikke være ud fra noget af de to Synspunkter, der ere gjorte gældende fra den ærede Ordførers Side. Den Ekspedition, der finder Sted i Bagerbutikkerne, sker i Reglen ved den vedkommendes egen Familie, og Forholdet er jo ogsaa det, at netop Brød og ikke mindst Kager ere den Slags Ting, som man jævnlig maa forsyne sig med pludselig en Søndag Eftermiddag. Der indtræffer fremmede, som man ikke har haft nogen Anelse om vilde komme.